

Archa základní škola a mateřská škola
při Církvi československé husitské
Petroupim 74
256 01 / Benešov

Jak se v ARŠE rozvíjí osobnost dětí a jejich dovednosti

V mateřské škole se děti poprvé stávají součástí většího kolektivu, vykoučí z úzkého rodinného prostředí. Poprvé v životě se učí být za sebe, fungovat bez přímé podpory svých rodičů. Rozhlíží se kolem sebe a **poznávají svět**.

- Učí se fungovat v nové skupině, hledají tam své místo, roli.
- Vnímají sami sebe v novém kontextu, sbírají zkušenosti při setkání s rozdílnými názory a postoji.
- Učí se chápat potřebu společných pravidel, učí se být odpovědní za své jednání, získávají zkušenosti s důsledným požadavkem dodržování domluvených pravidel ve skupině.
- Učí se postarat o své věci.
- Získávají první zkušenosti při práci na větším celku, při společném zpracování témat v integrovaných celcích.
- Učí se především vlastní aktivitou ve volné hře. Mají možnost volit vlastní způsob učení, zkoumají, co jim funguje a vyhovuje, setkávají se s potřebou stanovení priorit.
- Prožívají radost z uvědomění, že mají druhým co nabídnout.
- Učí se být aktivní.
- Učí se vážit si samy sebe, i když se něco nedaří. Pracovat na nápravě chyby znamená být ok! Při chybě jsou ošetřovány emoce.
- Prožíváním her v přírodě se učí ji vidět jako dokonalý svět, kde věci plynou i bez usilovné lidské snahy. Učí se, že jsme součástí systému, který člověka přesahuje.
- Prožíváním tradičních slavností se učí si vážit našich kulturních a duchovních kořenů.

V prvním a druhém ročníku se děti opírají o kompetence získané v mateřské škole. Pracují na rozvoji svých pracovních návyků a hledají svou cestu učení. Pro některé z nich je to proces velmi náročný, a proto potřebují pomoc rodičů.

V těchto letech je pro děti zásadní **podpora rodičů v souladu se školou**.

V průběhu těchto dvou ročníků děti pracují na tom, aby:

- Postupně budovaly pevné základy dovednosti čtení, psaní a počítání pro další vzdělávání, systematicky poznávaly svět a učily se třídit informace o něm.
- Ve spolupráci s rodiči rozvíjely sebeorganizaci a důslednost v plnění svých povinností.
- Rozvíjely svou tvořivost a zároveň se učily ochotě respektovat zadání.
- Se učily různým způsobům řešení úkolů a zvládly přijímat případné chyby.
- Systémem formativních rozhovorů a stanovováním osobních úkolů dokázaly pracovat se svými silnými i slabými stránkami.
- Rozvíjely svou dovednost vyjadřovat vlastní názor, diskutovat a hledat kompromisy.
- Rozvíjely své individuální schopnosti a dovednosti, uměly spolupracovat s ostatními a mohly tak dosahovat společného cíle.

Ve třetím až pátém ročníku se děti opírají o osobnostní postoje z mateřské školy a zvládnuté dovednosti z první a druhé třídy. Postupně hledají svůj způsob učení. S tím souvisí i vlastní plánování, hledání způsobu organizace a ukládání svých materiálů v komplikovanějším a méně strukturovaném prostředí, které více odpovídá životní realitě. Ve třetí třídě je nově zařazena výuka anglického jazyka.

Pracujeme na tom, aby se děti **postupně osamostatňovaly** a posunovaly se směrem k odpovědnosti za své učení. To znamená postupně se odpoutávat od podpory dospělého (rodičů i pedagogů), která je samozřejmě v počáteční období nezbytná.

- Děti zkoumají své vlastní cesty učení, vyhodnocují, zda jim fungují a vyhovují.
- Učí se fungovat v nové skupině, hledají tam své místo, zkoušejí různé role.
- Postupně si mohou uvědomit, že každý skupinu něčím obohacuje.
- Zdokonalují se při spolupráci v nevrstevnické třídě – skupinová práce.
- Učí se být odpovědní za své vlastní učení.
- Zlepšují svou práci s chybou.
- Mají častěji příležitost zhodnotit svou vlastní práci, přístup k učení, své znalosti a dovednosti.
- Při čtvrtletních konzultacích se zamýšlejí celkově nad svým učením a výsledky za delší časový úsek, stanovují si, v čem se chtějí samy zlepšit.
- Učí se vážit si sebe sama a lépe si porozumět. Tuto dovednost je třeba budovat v nižším věku, aby děti měly možnost ji využít v následujících, pro mnohé komplikovaných letech dospívání.
- Učí se aktivně komunikovat – mluvit před ostatními, také aktivně naslouchat, používat prostředky nezraňující komunikace.

V šestém a sedmém ročníku děti navazují opět na kompetence získané v předchozích fázích. Výuka se specializuje na jednotlivé výukové předměty, děti se začínají učit mnohem více odborně a pronikají hlouběji do podstaty principů jednotlivých oborů. Předmět Já a svět se rozvětňuje do předmětu historie, člověk a příroda, výchova k občanství a osobnostní a sociální výchova.

Je třeba si uvědomit, že děti vstupují do období puberty a začínají pochybovat o všem, co se naučily. Vymezují se vůči autoritám a **začínají** k nim **hledat nové cesty**.

V tomto období mají děti tyto hlavní výzvy:

- Zvládnout celkově vyšší počet výukových hodin v týdnu.
- Postupně dokázat zpracovat širší téma.
- Umět samostatně dokončit zadanou práci, pracovat s kritérii.
- Obstát sám před sebou ve zvládnání složitých a náročných zadání.
- Vážít si sám sebe, i když se něco nedaří. To se opakuje ve všech předcházejících skupinách, ale zde už se přidávají konkrétní mechanismy práce s chybou.
- Umět kultivovaně obhájit své postoje, respektovat názory druhých a také umět změnit názor na základě zjištění dalších informací.
- Respektovat autoritu dospělých, přestože se už samy přestávají cítit dětmi.

Stejně jako v předchozích obdobích se většině dětí nedaří tyto výzvy zvládat hned od začátku. Postupně se to teprve učí a stojí je to velké úsilí. Jde o dlouhodobý proces, který mnoho dětí ani na základní škole nedovrší.

V osmém a devátém ročníku se pak dovršuje proces vzdělávání na základní škole. Děti si také na základě osobních zkušeností dotvářejí vlastní názor na život a svět. Přestávají se opírat o rodinné jistoty, o kterých dosud nepochybovaly, pomalu nahlížejí do světa dospělých, postupně **přebírají odpovědnost** za svá rozhodnutí vycházející z jejich nově utvořeného světonázoru. Uplatňují v nových souvislostech a kvalitách kompetence, které získaly v nižších ročnících.

Nově přibývá výuka druhého cizího jazyka. V těchto ročnících děti poprvé dostávají známky jako součást hodnocení. Vybírají si svou budoucí studijní dráhu, vyhodnocují postupně své priority a možnosti.

V posledních dvou letech se zaměřujeme zejména na:

- porozumění sobě sama v novém kontextu dospívání
- snahu najít nové místo ve skupině dospívajících spolužáků – skupina nabírá nových kvalit a výrazně se proměňuje i v souvislosti s rozšiřujícími se vazbami i na okolní svět
- ujasňování si svých životních priorit
- hledání hluboce vnitřní motivace k celoživotnímu učení, nezávislé na vnějších okolnostech

- upevňování studijních návyků v širším kontextu, jejich využití v nových výzvách (práce na širokých tématech s mnoha zdroji, uplatňování systematických dovedností pro zpracování velkého množství informací, plánování dlouhodobé práce....)
- hledání svého profesního zaměření a postupně i hledání vhodné střední školy
- vyhodnocení vlastního způsobu učení s ohledem na jeho pozdější využití na střední škole